

Коломієць Н.О.
к.е.н., доцент,
кафедра підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ТЕХНОЛОГІЇ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ПІДПРИЄМСТВ

Методи технології обліку та фінансового аналізу - це комплекс науково-методичних інструментів та принципів дослідження фінансового стану підприємства. Під методом у широкому розумінні слова розуміють шляхи, способи та засоби пізнання дійсності, сукупність органічно пов'язаних принципів та прийомів дослідження різноманітних явищ [1].

До категорій фінансового аналізу належать фактори, резерви, модель, результативний показник, відсоток, дисконт, фінансовий результат, капітал, зобов'язання, активи, грошовий потік тощо. Принципи фінансового аналізу регулюють процедурну сторону його методології та методики. До основних із них відносять: науковість, системність та комплексність, періодичність, достовірність та об'єктивність, дослідження в динаміці, доречність та своєчасність, конфіденційність, раціональність.

Метод фінансово-економічного аналізу має певні специфічні особливості. До них належать:- використання системи показників, що характеризують діяльність підприємства;- вивчення причин зміни показників; - визначення та вимірювання взаємозв'язків та взаємозалежностей між ними з допомогою спеціальних прийомів.

Метод аналізу реалізується через сукупність прийомів дослідження. Найважливішим елементом методики економічного аналізу є технічні прийоми та способи його здійснення, які можна назвати інструментарієм аналізу. Вони використовуються на різних етапах дослідження, зокрема, для: - первинної обробки зібраної інформації; - вивчення стану та закономірностей розвитку об'єктів, що досліджуються; - визначення впливу факторів на результати виробничо-фінансової діяльності підприємства; - виявлення резервів зростання ефективності виробництва; - узагальнення результатів аналізу та комплексної оцінки діяльності підприємств; - обґрунтування управлінських рішень, заходів, спрямованих на підвищення ефективності господарювання [2].

Усі прийоми, що застосовуються у фінансово-економічному аналізі можна об'єднати у дві групи: формалізовані способи економічного аналізу (опис

аналітичних процедур на основі точних залежностей) і неформалізовані (опис аналітичних процедур на логічному рівні) [3].

До формалізованих прийомів аналізу належать: - класичні методи аналізу господарської діяльності та фінансового аналізу — ланцюгових підстановок, абсолютних різниць, балансовий, відсоткових чисел, диференціальний, логарифмічний, інтегральний, простих та складних відсотків, дисконтування; - традиційні методи економічної статистики — середніх та відносних величин, групування, графічний, індексний, елементарні методи обробки показників у динаміці; - методи математичної статистики вивчення зв'язків — кореляційний, регресійний, дискримінанти дисперсійний, факторний тощо; - економетричні методи — матричні, теорії міжгалузевого балансу; - методи економічної кібернетики і оптимального програмування — системного аналізу, лінійного, нелінійного, динамічного програмування тощо; - методи дослідження операцій і теорій прийняття рішень — теорії графів, ігор, масового обслуговування, сітьового планування і управління.

До неформалізованих прийомів аналізу відносять: - експертні оцінки; - імітаційне моделювання (сценарії, ділові ігри); - порівняння; - система показників; - аналітичні таблиці.

В процесі фінансового аналізу, насамперед, знаходять застосування такі способи обробки фінансової інформації, як групування, порівняння, використання відносних і середніх величин, аналіз динаміки показників, ланцюгових підстановок, інтегральний метод тощо [4].

Широке використання в аналізі має групування інформації, тобто поділ загальної сукупності показників, що їх вивчають, на однорідні групи за відповідними ознаками. Залежно від завдань аналізу використовують типологічні, структурні або факторні групування. Типологічні групування використовують для поділу усієї сукупності первинних даних на однорідні групи та класи.

Структурні групування використовують для вивчення внутрішнього складу сукупності однієї групи чи класу. Факторні групування служать для визначення причинно-наслідкових зв'язків між ознаками, що їх вивчають, і виявлення тих, які впливають на зміну факторів. Практично усі форми фінансових звітів побудовані так, що групування за різними ознаками становлять основу самих таблиць. Найбільш розповсюджений метод фінансового аналізу є порівняння. При процесі порівняння здійснюється зіставлення двох явищ для виявлення подібності або відмінності між ними.

Для вирішення конкретних завдань фінансового аналізу застосовується цілий ряд спеціальних методів, які дозволяють одержати кількісну оцінку окремих аспектів фінансової діяльності підприємства. Фінансовий аналіз використовує

цілий ряд методів як загальнонаукових і загальноекономічних, так і специфічних методів фінансового аналізу. За ознакою предмета методи та прийоми фінансового аналізу традиційно поділяють на: вертикальний, горизонтальний та трендовий аналіз.

Вертикальний аналіз полягає у визначенні у відсотках структури досліджуваного об'єкта (структури активів, пасивів, прибутку від звичайної діяльності, операційних витрат тощо). За допомогою вертикального аналізу можуть порівнюватися відносні показники за підприємствами, що суттєво різняться за абсолютними показниками обсягів виробництва і залучених фінансових ресурсів. Вертикальний аналіз зменшує вплив на вартісні показники інфляційного фактора.

Горизонтальний аналіз дозволяє виявити відхилення статей звітності порівняно з іншим періодом, тобто його мета дослідити зміни показників у часі з розрахунками абсолютних і відносних відхилень (темпів).

Горизонтальний та вертикальний аналізи доповнюють один одного. На практиці одночасно використовуються прийоми вертикального і горизонтального аналізів. За їх допомогою відстежуються зміни в динаміці й структурі балансу чи звіту про фінансові результати. Трендовий аналіз — це порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів і визначення тренду [5].

Список використаних джерел

1. Андрійчук В. Власний та позичковий капітал підприємств і критерії їх раціонального співвідношення / Андрійчук В., Галузинський С. // Економіка України. – 2014. – №6. – С. 15-23.

2. Боронос В.М. Ефективність управління фінансовими ресурсами підприємств / Боронос В.М., Пархоменко Л.Л. // Механізм регулювання економіки. – 2015.- №1/2. – С. 118-121.

3. Епіфанов А.О. Обґрунтування фінансового механізму підприємства / Епіфанов А.О., Москаленко В.П., Шипунова О.В. // Фінанси України. – 2015. – №1. – С. 3-11.

4. Петленко Ю.В. Оптимізація джерел формування фінансових ресурсів підприємств / Петленко Ю.В. // Фінанси України. – 2014. – №6. – С. 91-94.

5. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент : Підручник /кер. кол. авт. і наук. / ред. проф.. А.М. Поддєрьогіна // К.: КНЕУ.- 2005. - 536 с.